

Otto Horský

PAMĚTI

OTTO HORSKÝ

PAMĚTI

aneb

vzpomínky, úvahy a zamyšlení

Brno, 2012

Tato kniha je milou vzpomínku na šťastná léta dětství, prožitá v kruhu milující a mnohačetné rodiny. Není ledajaká, vždyť maminka pocházela ze šesti sester a tatínek měl tři sestry, takže tetiček a strýčků byl bezpočet. Všichni jsme se navzájem častokrát stýkali, vzájemně se navštěvovali a měli se rádi. Tato tradice se zachovala doposud a mnozí nás obdivují, jak to asi musí být krásné, když se v rodině nevyskytují žádné problémy, všichni se navzájem respektují a stýkají. Vždyť při významných rodinných oslavách se nás někdy sejde až čtyřicet. Tímto držím palce, aby tomu tak bylo vždy, ale i v jiných rodinách. Zároveň vyslovuji poděkování těm, kteří při psaní knihy poskytli cenné připomínky, nebo vložili do knihy svůj příspěvek či fotografie. Zejména patří poděkování mému bratrovi Milanovi za nádherné obrázky a kapitoly Můj brácha Otík a Doslov, dále jeho manželce Jarušce, Drahoslavovi a jeho milé rodině a bratřenci Ivo Hanákovi.

Paměti

Text © Otto Horský, 2012

www.horsky.estranky.cz

Fotografie © Otto Horský, Milan Zatloukal, Ivo Hanák, Vít Chyla

Obrázky © Otto Horský, Milan Zatloukal

Grafická úprava a obálka © Otto Horský

1. vydání jako e-kniha © Lukáš Vik, 2015

ISBN PDF formátu: 978-80-87749-46-3 (PDF)

Konverze do elektronických formátů:

grafik a webdesignér Lukáš Vik

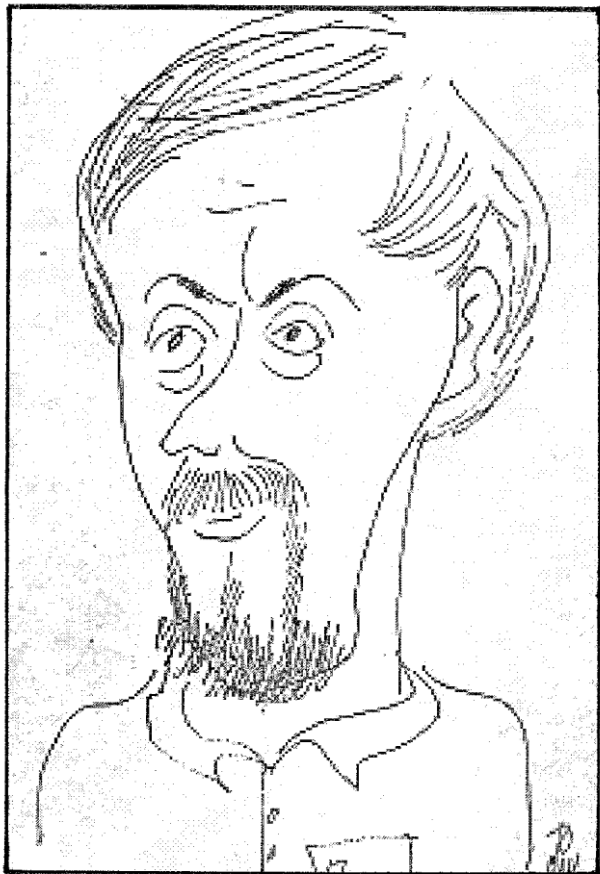
www.lukasvik.cz

Předmluva

Nikdy jsem neopustil myšlenku sepsání paměti v časovém sledu událostí, pokud možno od mého zrození až do posledních okamžiků života, dokud ještě budu schopen přemýšlet a udržet ruku beze chvění na klávesnici. V současné době jsem si však vytkl jiné cíle. Jsou nadčasové, nepočítal jsem s nimi, přišly samy, tak, jak doposud všechno v mém životě mělo vždy svůj pravý čas, svůj řád, svoje zařazení, svoje zákonitosti. Proto se jim podřídím a moje úsilí přechodně zaměřím jiným směrem. Má tomu tak být, vždy tomu tak doposud bylo a ukázalo se, že to tak bylo správné.

Přesto bych si neodpustil nezařadit do těchto pamětí alespoň některé úvahy a zamyšlení, které postupně vznikaly, nesourodě, tak, jak mi přišly na mysl a cítil jsem potřebu je zachytit. Aby představa o mém životě byla ucelená, zařazuji jako první kapitolu můj stručný životní příběh. To proto, že předkládaná kniha je pouze vzpomínkou na moje dětská a studentská léta a jen na první krůčky do dospělého života.

Celý můj život byl tak složitý, že některé jeho etapy je lépe popsat v samostatných knihách. Každá tato etapa byla zcela odlišná od těch předchozích a znamenala ucelenou kapitolu života, jeden lidský život. Tak to i cítím. Prožil jsem několik lidských životů a prožívám další, ten nejkrásnější, obklopen milující rodinou a vnoučaty. Ale aby to nebyla jen planá slova. V předchozích knihách jsem popsal svá dobrodružství v Egyptě, odbornou a diplomatickou činnost v Peru, poradenskou činnost na Kubě. Mám v plánu ještě napsat knihu Cestopisy, ve které uvedu zkušenosti a zážitky z mnoha jiných zemí, které jsem navštívil. A pokud tomu budou přát všemocné okolnosti, moje tři roky působení ve Španělsku jsou také ucelenou a samostatnou kapitolou mého života a rozhodně by stály za publikování.

Karikatura Otty Horského podle kubánského malíře Reného. 1986.

Úvod, aneb můj stručný životní příběh.

Dnes se to jen hemží knihami paměti. Mohu vzpomenout kteréhokoliv populárního umělce, herce, sportovce či cirkusáka, nebo dokonce osobu VIP, která je slavná jen tím, že chodí každý večer „pařit“ a někdo buď o nich nebo oni s někým, kdo trochu rozumí psanému slovu, napíšu a vydají paměti.

Já však nejsem ani slavný sportovec či cirkusák, nebo herec či zpěvák, ani nechodím pařit, takže o mě nebo se mnou nikdo paměti nenapíše. Musím tak učinit sám. Ovšem s tím rozdílem, že nebudou určeny široké veřejnosti, neboť ta má již paměti plné zuby, ale mým nejbližším rodinným příslušníkům a přátelům, které by to svým způsobem zajímat mohlo. O některých z nich se v knize píše, nebo jsou uvedeni na přiložených fotografiích. Ale ani o nich nemám mylné představy, že by se tato kniha pro ně stala poutavou, zajímavou, možná skončí zařazena v knihovně bez povšimnutí. Mě to ovšem nebude nijak vadit. Knihu píši pro vlastní potěšení. Spolu s ní znovu prožívám nádherné roky šťastného dětství, ve šťastné rodině, ve zdravém životním prostředí, které již neexistuje. A možná po této knize šáhnou další generace naší široké rodiny a i kdyby tak učinil jen jeden z nich, nebyla moje práce marná.

Je to až s podivem, co vše se může přihodit za jeden jediný lidský věk. Když jsem se narodil, po ulicích ještě jezdily koňské povozy a jen sem tam nějaké náhodné auto. Z počátku jsme neměli ani rádio, o televizi nebylo ani ponětí, letecká doprava byla teprve v plenkách. A dnes? Nové technologie, počítače, mobilní telefony, internet. Z mého pohledu jsem se narodil ve středověku a přešel rovnýma nohama do novověku. Myslím by bylo vhodné, aby dosud vžitě dělení na středověk a novověk bylo předěláno. Vždyť to, co se v rozvoji vědy a techniky událo v posledních čtyřiceti letech, to je více, než za celá předchozí staletí.

Dát dohromady paměti není dozajista úkol snadný. Zejména ne, když jsem měl rozstrkané po všech půdách a sklepeních tuny dokumentace, jejíž zpracování by byl úkol pro jednu osobu přímo nadlidský. Díky bohu, dnes již tato dokumentace je jen na dvou místech, jednak v domě na Břenkově ulici v Brně, i když asi ve dvaceti různých skrýších, jednak na chalupě v Tučapech, kde ji postupně žerou myši a rozkládají bakterie a povětrnostní vlivy. Ale je to zajisté pokrok, neboť dříve jsem měl tuto určitě cennou a bohatou dokumentaci

v bytě a ve sklepě v Porubě na Žilinské ulici, později i v mém druhém čtyřpokojovém bytě v Ostravě Přívoze, ale také na půdě pracoviště Geotestu v Ostravě, ve své kanceláři v Geotestu v Brně, na půdě mé švagrové v Dobré u Frýdku Místku a nakonec i v garáži v Porubě, neboť tam nikdy mé auto nestálo, protože po dobudování garáže jsem již v Ostravě nikdy nežil.

Sklep na Žilinské ulici mi totálně vykradli a s tím i pět tlustých sešitů, které obsahovaly paměti mé první ženy Olgy. Naštěstí při pobytu v Peru, kdy cítila svůj blížící se konec, shrnula své paměti do tří svazků, z nichž bohužel jen dva se zachovaly. Jeden, ten prostřední a velmi důležitý, mi rovněž někdo zcizil. Také mi později vykradli tu garáž v Porubě, v níž jsem měl spoustu dokladové literatury, cenných dopisů a připomínek na moji „indiánskou“ minulost, jako byly mnou vyrobené kožené toulce z jelení kůže s vypálenými ozdobami, vlastnoručně vyrobené šípy a luky a některé drobnosti od peruánských indiánů z pozdější doby. Nesmírně cenná byla moje sbírka nerostů, která zůstala po přestěhování rodičů do menšího bytu na půdě domu na Rejskově ulici v Prostějově. Nebyla jen z mých gymnaziálních studií, ale postupně byla doplňovaná a vyznačovala se opravdu velmi vzácnými exponáty, mezi něž patřila určitě „sicilská růže“ z hematitu, která by byla chloubou kteréhokoliv muzea a celá spousta polodrahokamů a drahokamů. Některé z nich jsem později použil na zhotovení zajímavého díla, rybu, vytvořenou na skle z nalepených polodrahokamů, drahokamů a kousků zlata a platiny z různých nalezišť. Oko ryby bylo z modrých safírů a za ně jsem položil do díry ve zdi světlo, takže večer rybí oko svítilo jako intimní osvětlení. I ryba délky asi 80 cm díky mým cestovatelským aktivitám a časté nepřítomnosti doma záhadným způsobem zmizela. Také jsem vlastnil čtvero kapesních hodinek z 18. století z porcelánu, dědictví to po prapředcích z manželčiny strany, jejichž hodnota byla nedožrtná. I ty mi byly postupně ukradeny. Takže nakonec jsem vždy zůstal chudý, nemajetný a bohatý jen myšlenkami.

Paměti lze psát dvojím způsobem, z nichž jsem se prozatím rozhodl pro ten první. To znamená, napsat je bez použití metrůky vážící dokumentace, tedy opravdu, psát paměti zpaměti. Protože mě stále baví pracovat a podnikat, ale i cestovat a sbírat další zkušenosti, materiály a náměty a udržovat přátelské a obchodní vztahy, nemám prozatím ani jinou možnost. Snad ji budu mít, až budu nepracujícím důchodcem. Ale doopravdy, bude to vůbec někdy?

Myslím si, že jsem měl v odborném, ale i jiném konání mimořádné štěstí. Zatímco náročné vodní a civilní stavby, k nimž jsem se dostal již v mladém věku jako hlavní a zodpovědný řešitel a výzkumník, by se v tehdejším západním světě staly předmětem konkurenčního boje těch nejlepších a nejvlivnějších odborníků a firem o jejich získání, u nás je nikdo nechtěl dělat, neboť z toho nebyly žádné peníze ani výhody, ale jen velká dřina, zodpovědnost a sebeobětování. Když se naše vláda rozhodla, že se bude stavět dálnice, na ten první úsek z Prahy do Brna se nenašel žádný obětní beránek. Nebyly zkušenosti z geotechnického průzkumu silničních staveb. Ti starší a zkušenější kolegové si nechtěli pálit prsty a kazit si život. Tak jsem po tom s odhodláním skočil a jen s několika roky získaných zkušeností vedl od roku 1965 do roku 1967 průzkumné práce pro moravský úsek dálnice. Oponentura mé závěrečné zprávy po dvou letech průzkumu vyzněla v můj prospěch a vyneslo mi to místo oborového geologa na podnikovém ředitelství v Brně.

V roce 1967 nastaly velké problémy s Oravskou přehradou na severozápadním Slovensku. Při projektování a výstavbě této nádherné přehrady, svojí rozlohou vodní plochy připomínající moře, zapomněli zhodnotit, jak se budou chovat břehy a svahy po napuštění nádrže, kdy tyto budou vystaveny značnému vlnobití, vodní abrazi a erozi, hlubokému promrzání a dalším nepříznivým vlivům. A skutečně, v roce 1967, tedy po čtrnácti letech provozu přehrady, břehy na některých místech již ustoupily v důsledku působení uvedených vlivů o desítky metrů a došlo k výraznému rozvoji sesouvání břehů do nádrže. Nejvíce byl ohrožen hotel Goral, kde bylo třeba zajistit bezproblémový a bezpečný provoz a to ihned, bez jakýchkoliv průtahů. V souvislosti s řešením tohoto úkolu bylo rozhodnuto zajistit stabilitu i dalších objektů, a to rekreační chaty ČSAD, přístavu, kostela a hřbitova v Ústie nad Priehradou a dalších menších staveb. Od tohoto velmi náročného úkolu dávali všichni ruce pryč. Nebyly zkušenosti s řešením podobných případů, nejen u nás, ale i jinde ve světě. Na základě výsledků inženýrsko-geologického průzkumu měla být navržena sáňce a objekty měly být zachráněny. Kdyby se to nepovedlo, pro dotyčného by nastaly kruté časy. V uvedené době se někdy mohl podobný neúspěch považovat za provokaci a zavíralo se i do vězení. Nebyl by to první případ.

Protože „obětního beránka“ nenašli na Slovensku a nepochodili ani v České republice, tak jsem po tom opět skočil. Práce to byla náročná, ale nádherná.

Úkol se postupně rozrostl na studium břehů v obvodu celé vodní nádrže, což bylo 90 kilometrů břehové linie. K práci mi byla přidělena loď Bernolák i s kapitánem, což mi umožnilo pořízení fantastické a zcela ojedinělé fotografické dokumentace břehů přímo z lodi. Následná sanace svahů u ohrožených staveb a nejvíce postižených úseků břehů dle mého návrhu byla úspěšná a tato problematika se mi stala na další roky koníčkem. Oravskou přehradou jsem se zabýval jako odborník a výzkumník střídavě až do roku 1991, kdy jsem odešel pracovat do Španělska. V roce 1968 navštívili v rámci předkongresové exkurse Světového geologického kongresu v Praze nejlepší světoví odborníci z USA, Německa, Francie, Anglie a dalších zemí. Všichni tyto moje práce hodnotili jako průkopnické, neboť touto problematikou se dosud málokdo v západním světě zabýval.

Na tomto místě je třeba uvést, že v létě roku 1968 jsem na tuto svoji akci vzal na prázdninový pobyt kromě mé ženy Olgy a dcery Violy také sestřičku Marušku, dále dceru mé milované tety Broni neteř Broničku, a některé další neteře. Jezdili jsme po nádrži lodí „Bernolák“ a děvčata na to dodnes ráda vzpomínají. Moc se jim líbilo, když jim lodivod svěřil řízení a předstíral, že hluboce usnul a řízení lodi je zcela v jejich rukou.

Když se projekt našeho největšího vodního díla, Dalešická přehrada sprážená s přečerpávací vodní elektrárnou dostaly po deseti letech průzkumu a projekčních prací do potíží a koncepčních nejasností, nenapadlo naše nadřízené orgány nic jiného, než mě pověřit v roce 1969 vedením inženýrsko-geologického průzkumu. Úkol to byl nemalý, neboť jsem musel ve velmi krátké době prostudovat všechny materiály dosud realizovaných průzkumných a výzkumných prací a reagovat velmi pružně, neboť práce na lokalitě nebyly zastaveny, ale v plném rozsahu probíhaly. Ve velmi krátké době se mi podařilo prokázat, že při stávajícím projekčním řešení, s betonovou klenbovou přehradou vysokou sto metrů a s hydrocentrálou založenou do hloubky čtyřiceti metrů v údolí pod hrází, by hrozilo nebezpečí sesutí pravého svahu do výlomu. Doporučil jsem proto průzkumné práce orientovat na jiný typ přehradní hráze, na hráz sypanou z místních materiálů, jejíž koncepce nebude vyžadovat tak hluboké výlomy v údolí. Výsledky této mé tříleté práce byly přeloženy do ruštiny a v roce 1972 předloženy k oponentuře nejlepších sovětských odborníků v Moskvě. Více než měsíční oponentury jsem se osobně zúčastnil a musel

jsem obhajovat svoji práci a zejména důvody, které mě vedly k zamítnutí koncepce klenbové betonové hráze a obhájit novou koncepcí sypané gravitační hráze. Oponentura vyzněla v můj prospěch s výsledným hodnocením, že tak dobrý inženýrsko-geologický průzkum nemají ani pro 272 metrů vysokou betonovou klenbovou hráz na řece Inguri v Gruzii, která byla ve výstavbě a patří dnes mezi nejvyšší přehradní hráze světa. Přehrada Dalešice v mnou navržené variantě sypané zemní hráze byla v roce 1978 úspěšně uvedena do provozu a její provoz je bezproblémový. Hlavním posláním tohoto vodního díla je zajištění technologické vody pro jadernou elektrárnu v Dukovanech a výroba špičkové elektrické energie. Společně s níže ležící vodní nádrží Mohelno tvoří energetický komplex přečerpávací vodní elektrárny s výkonem 4 x 120 MW. Hráz dalešické přehrady je nejvyšší sypanou zemní hrází v České republice a druhou nejvyšší v Evropě.

Protože na celou dobu průzkumných prací mi byla přidělena vyvlastněná chata přímo u řeky v místě budoucí hráze, i do Dalešic jsem v letních měsících přizval svoji rodinu na prázdninový pobyt a prožili jsme mnoho krásných zážitků. Celé údolí řeky Jihlavy bylo v té době z pohledu milovníka přírody opravdovým skvostem. Muselo však ustoupit náročným požadavkům energetiky. Hadcová step nad meandrem řeky Jihlavy poblíž níže ležící nádrže Mohelno je jednou z nejcennějších chráněných oblastí v České republice, ale také v Evropě. Již v roce 1933 byla vyhlášena státní rezervací kvůli své rozmanitosti fauny a flory, která je zapříčiněna hadcovým podložím, které dobře akumuluje teplo a je bohaté na hořčik. Museli jsme svádět tvrdé boje s ochránci přírody, kteří měli obavy, že po vybudování nádrže a jejím uvedení do provozu vyhynou mravenci, jichž zde žije 91 druhů ze 107 druhů známých v Evropě. Díky bohu, nestalo se tak a hadcová step je stále velkou atrakcí.

Přehradou ve Slezské Hartě v Jeseníkách jsem se zabýval jako hlavní řešitel střídavě po mnoho roků. Stavba byla úspěšně dokončena v roce 1997 a v tomtéž roce uvedena do provozu. Je hodnocena jako přehrada v nejsložitějších geologických podmínkách v naší republice a snad i v Evropě. A to proto, že původní řečiště řeky Moravice bylo na sklonku třetihor zalito lávou po výbuchu sopky Velký Roudný. Řeka byla lávovým proudem vytlačena a musela si najít nové koryto. Postupně se zahloubila o 50 metrů níže, než bylo koryto původní. Při projektované výšce přehradní hráze 65 metrů

hrozilo nebezpečí, že voda z nádrže bude prosakovat přes pravý hřbet do původního výše ležícího koryta, které je vyplněno silně propustnými šterky. Tento problém možných úniků vody z nádrže byl vyřešen zavazovací těsnicí podzemní stěnou a injektáží.

Opět je třeba na tomto místě uvést, že v období inženýrsko-geologického mapování celé oblasti budoucí nádrže jsem v létě roku 1966 pozval na prázdniny část mé rodiny, tentokrát bratry Milana a Drahoslava s manželkami a dětmi.

Když nikdo v Čechách nechtěl v roce 1972 řešit geologickou a geotechnickou problematiku projektu přehrady v Josefově dole u Jablonce nad Nisou, opět jsem po tom skočil. To mi umožnilo být několik týdnů v blízkosti staršího bratra Jana, který v té době pracoval jako výrobní náměstek Povodí Jizery v Jablonci nad Nisou. Na blízké přehradě v Seči mělo povodí ve správě stylově zařízenou srubovou chatu vybavenou těžkým dubovým nábytkem. Za první republiky prý na ní častokrát trávil chvíle odpočinku Jan Masaryk. Tuto chatu mě Povodí Jizery zapůjčilo jako základnu pro probíhající průzkumné práce. I zde, obklopen rodinou a hlavně neteřemi, jsme prožili mnoho krásných chvil. Vzpomínám si, že jsme s sebou měli asi 40 litrů červeného vína. Večery ve srubu, se stoly obtěžkanými jídlem a pitím, obklopen manželkou a dcerou, bratrem Janem, jeho ženou Jaruškou a několika neteřemi, byly opravdu nádherné a nezapomenutelné. Nejvíce jsem byl obdivován, když z mého auta Cortiny vždy vyskákalo šest nádherných děvčat. Moje manželka, dcera Viola a čtyři neteře, Dášenska, Helenka, Jarmilka a Bronička. Protože děvčata byla různého věku a byla si navzájem podobná, samozřejmě nás všichni považovali za rodiče. Tolik dětí se již v té době nenosilo. Byli jsme proto předmětem zájmu a nebyvalého obdivu. Bohužel, záhy po dokončení mých průzkumných prací bratr Jan zemřel. Vodní dílo bylo úspěšně vybudováno a v roce 1982 byl zahájen zkušební provoz. Mám radost, že jsem se pod tímto vodním dílem podepsal. A ještě větší radost, že osud mě byl milostiv a dopřál mi užít si ještě alespoň na chvíli mého milovaného bratra Jana.

V roce 1974 dostala naše vláda výborný nápad. Rozhodla se zřídit při našem velvyslanectví v Limě v Peru technickou kancelář, první svého druhu u nás. Nenapadlo je nic moudřejšího, než pověřit mě jejím vedením. I když působení v Peru mělo pro mě tragický dopad, neboť v roce 1976 mi zemřela po těžké

nemoci manželka Olga, činnost kanceláře byla velmi úspěšná a pozitivní výsledky její práce se projevují v dalších aktivitách dodnes. Vzhledem ke smrti mé manželky, aktivní činnost v Peru jsem ukončil a pokračoval v práci doma jako vedoucí geologického odboru Geotestu Brno.

Z uvedených dosavadních aktivit a po získaných zkušenostech z Peru byl již jen krůček k tomu, abych byl vyslán v roce 1978 jako hlavní poradce ministerstva stavebnictví na Kubu. Z této pozice jsem navštívil, konzultoval či oponoval všechny významné stavby v zemi a ty nejsložitější i řídil a vyhodnocoval osobně. Současně, vzhledem k mým získaným zkušenostem s řízením pracovních kolektivů v Peru, jsem byl pověřen koordinací prací všech našich expertů pracujících na Kubě ve stavebnictví. Tato moje poradenská činnost trvala čtyři roky, až do roku 1982.

Ani po návratu, kdy jsem pokračoval po dva roky v průzkumných pracích pro přehradu ve Slezské Hartě a vedl pracoviště Geotestu v Ostravě, mi nebylo dopřáno klidu. Opět jsem byl na žádost kubánské strany vyslán v roce 1984 na Kubu, abych řídil práce pro jejich největší stavbu století – přečerpávací vodní elektrárnu v pohoří Escambray. I když Dalešice považuji za jednu z mých nejnáročnějších staveb, průzkumné práce pro tuto přečerpávací elektrárnu na Kubě se staly mým životním dílem. Trvaly s malou přestávkou šest let a já sám jsem strávil přímo v terénu v čele stavby poslední a rozhodující čtyři roky.

Ale to jsme již přestali v roce 1990 s Kubou kamarádit a mohl jsem konečně uplatnit své zkušenosti jako generální ředitel akciové společnosti „Vodni Española“ ve Španělsku, jako zakladatel a společník geologické a geotechnické firmy „Geoinza, S.L.“ v Madridu a při mých komerčních aktivitách jako representant různých zahraničních firem. Tato moje činnost ve Španělsku trvala od roku 1991 do roku 1994. Vrátil jsem se domů, abych se mohl věnovat rodině a začít podnikat jako fyzická osoba v mém oboru a v zahraničním obchodě. A tuto činnost vyvíjím dodnes.

To všechno líčení vypadá, že jsem jenom pracoval a vhodné podmínky k práci mi vytvářeli moji nejbližší, kteří tím trpěli. Tak tomu ale nikdy nebylo. Vždy jsem se snažil skloubit práci s bohatým a mnohotvarým životem a myslím, že se mi to podařilo. Jistě, svůj život jsem musel podřizovat práci, kterou jsem miloval a miluji. Vlastně jsem šel od jedné velké akce k další, zcela jin-

de, v jiných geologických a přírodních podmínkách, případně i v jiné zemi. Ale dokázal jsem skloubit dohromady účelné s dobrým a na žádnou etapu mého života nemohu vzpomínat ve zlém. I těžké situace nás během života potkávají, je to jeho zcela přirozená součást. Nikdy jsem si ale nevážil lidí, o nichž se při udělování řádů či při nekrolozích pravilo, že „díky své ženě, která se obětovala po celý život“, dosáhl ten a ten onoho vědeckého úspěchu. Asi i takoví lidé jsou potřební pro společnost. Ale chudák žena, chudák tímto postižená rodina a nakonec i chudák ten onen. Takový přístup k životu jsem nikdy nepovažoval a nepovažuji za důstojný a plnohodnotný.

Od dětských let jsem snil o indiánech a postupně se stával i propagátorem jejich způsobu života. Nejen teoreticky, ale v dětských letech i jako „náčelník“ indiánů jménem Nitó v lesích kolem Ptenského dvorku, jsem si vyzkoušel indiánský život v praxi. To jsem ještě netušil, že se mi mé sny naplní a budu žít v Peru mezi opravdovými indiány po celé dva roky.

Vždy jsem toužil po dalekých cestách plných dobrodružství a cílevědomě jsem se na ně připravoval. Jak teoreticky, tak později i prakticky. Všechny prvně vydělané peníze jsme spolu s mojí první ženou Olgou investovali do poznávání okolního světa a hodně prostředků a sil jsme věnovali na dalšímu vzdělávání, zejména jazykové přípravě. Ihned po ukončení vysoké školy jsme začali oba studovat španělštinu, Olga navíc angličtinu a já němčinu. Naše první cesty, i když většinou s cestovní kanceláří nebo s turistickým oddílem, byly vždy kulturně-historickým obohacením a přispěly k prohloubení jazykových znalostí. Z některých cest do zahraničí jsem vytěžil, protože jsem o nich publikoval první odborné a populární články a tak se učil spisovatelskému umění.

Trvalo mi dlouhých 14 let, než se naplnil můj sen, ale i sen mé manželky Olgy, pracovat jako expert v zahraničí. Byl jsem vybrán či navržen opakovaně několikrát, dokonce i jako expert OSN. Vždy však vstoupily do toho jiné závažnější úkoly v Československu. Vcelku chápu, že moji kolegové se nato již dívali pesimisticky a divili se, proč pořád studují cizí jazyky a proč investují tolik peněz do účelového cestování za poznáním a za rozšířením odborných znalostí. Stejně je to na nic a nikdy se mi nic nepovede. Ale osud tomu chtěl a byl jsem navržen a schválen do funkce vedoucího technické kanceláře do Peru a navíc i do funkce diplomatické. Od té doby tvrdím, že lidé si nesou svůj

osud, ale musí mu neúnavně a systematicky připravovat cestu, nesmí klesat na mysli a nesmí to vzdát. A jak jsem se naučil jako vlče ve skautu: “ Buď’ vždy připraven!“ O to se snažím dodnes. Jsem stále připraven.

Dvouletý pobyt v Peru byl nepřetržitým řetězem pracovního úsilí, které velmi rychle přineslo své plody. Ale byl i řetězem dosud nepoznaných dobrodružství, u nichž jsem napsal knihu Peruánské postřehy, připravil a napsal scénáře pro televizní filmy Peruánské postřehy a Geologové z Mantara a participoval na scénáři filmu Člověk proti horám. Relací v rozhlase jsem měl na toto téma bezpočet nejen v minulosti, ale vracím se k nim i dnes, zejména v pořadu Appetit. Pobyt v Peru však znamenal i kalich hořkosti ze ztráty mé milované ženy Olgy. Zemřela po dlouhém boji s rakovinou v roce 1976. Její touha po zahraničních zemích a po naplnění společenského postavení se završila předčasně. Měla pouhých 35 let.

Ještě za života Olgy jsem začátkem roku 1976 připravil propagační a komerční cestu přes kontinent Latinské Ameriky, po stopách cestovatelů Zikmunda a Hanzelky. Náš tým byl ve složení: Otto Horský, geolog a vedoucí expedice, Jiří Vrožina - kameraman, Milan Švihálek – zpravodaj a publicista, oba z Československé televize v Ostravě, dále Jaromír Musial – novinář a zpravodaj čs.rozhlasu. Prostřednictvím našich podniků zahraničního obchodu jsem se obrátil na naše zastupitelské úřady ve všech zemích Latinské Ameriky po trase námi plánované cesty a spolu s nimi jsem vypracoval přesný plán a scénář. To jest, které země navštívíme, v jakém pořadí, které stavby a projekty nafilmujeme a o nich napíšeme a budeme je propagovat ve světě a po návratu domů i v televizi, rozhlase a dalších mediálních prostředcích. Konkrétní plánovaná místa a scénáře jsem potom projednal s podniky zahraničního obchodu, abych od nich získal finanční prostředky na realizaci cesty. Tak se mi podařilo získat podporu od Polytechny, Exica, Strojexportu, Pragoinvestu, ČKD, dále od Geotestu Brno a Stavební geologie Praha. Celkem bylo přislíbeno skoro 60 tisíc dolarů, což by v té době stačilo na realizaci tohoto záměru. Škodovka nám přislíbila pro tuto cestu zdarma dva speciálně připravené automobily ŠKODA. Celá akce skončila na nesouhlasu generální ředitelky čs.televize Mileny Balašové, která si nechtěla pálit prsty, a to i přesto, že jsem u ní osobně dvakrát intervenoval a ředitel Ostravské televize tuto cestu vehementně podporoval. Jiří Vrožina to pak vyřešil tak, že utekl do Austrálie, zalo-

žil si tam vlastní studio a velmi se proslavil. Po 89 roce pozval do Austrálie cestovatele Miroslava Zikmunda (Jiří Hanzelka již byl vážně nemocen a brzy nato zemřel), aby alespoň jemu splnil původní cestovatelský plán, který byl po okupaci sovětskými vojsky v roce 1968 znemožněn a oba cestovatelé byli šikanováni. Milan Švihálek se po zákazu cesty zhroutil a rok byl nemocen. Později se do televize vrátil a působil jako redaktor až do odchodu do důchodu. Dnes je velmi úspěšným spisovatelem a mým váženým přítelem.

Náhodné souvislosti na něž od dětství trpím tomu chtěly, že v roce 2002 jsem byl přizván do vědecké expedice „Titicaca, 2004 CZ“. V rámci psychické a fyzické průpravy na náročný dvouměsíční pobyt ve vysokohorských Andách v Peru jsem musel prokázat fyzickou zdatnost výstupem na nejvyšší horu Řecka, Míticas v pohoří Olymp (2917 m). Expedice Titicaca se v roce 2004 realizovala a její výsledky přinesly ovoce, jež s chutí požívám dodnes v různých populárních a populárně-vědeckých článcích, knihách, výstavách fotografií a přednáškách (www.horsky.org).

V letech 2002 a 2012 se mi podařilo navštívit třikrát znovu moji milovanou Kubu, ne jako turista, ale pracovně. V únoru v roce 2012 jsem navštívil Yukatánský poloostrov v Mexiku, abych se konečně seznámil s kulturou Mayů a abych zjistil, jestli bude v prosinci 2012 konec světa, jak prý předpovídá mayský kalendář. S kulturami Toltéků a Aztéků jsem se seznámil při předchozích návštěvách Mexika (1987, 2000).

Touha po dobrodružství byla vždy u mě tak silná, že mnohdy blokovala i můj pud sebezáchovy. Dostával jsem se proto častokrát do situací, ohrožujících vlastní život. Prožitá dobrodružství však tato nebezpečí vyvažovala a byla mi vždy odměnou. Přesto se divím, že dosud žiji, neboť vzniklé situace byly někdy opravdu na pováženou.

Tato kniha je prvním dílem mých pamětí. Týká se dětství a studentských let, tedy až do doby vystudování vysoké školy. Tedy té první. Studoval jsem potom ještě externě některé předměty potřebné pro můj obor na VUT v Brně a vystudoval jsem Universitu 17. listopadu v Praze – obor španělština. Na jazykové škole a v různých jazykových kurzech jsem studoval angličtinu, němčinu a půl roku i francouzštinu. Protože ruštinu jsem studoval již od čtvrté třídy obecné, potom na střední škole, na gymnáziu a v rámci vědecké aspirantury, tedy celkem 11 let a stále ji používám, umím myslím slušně i rusky.

Do psaní paměti jsem se pustil v roce 2000. V roce 2001 jsem je vydal vlastním nákladem a daroval je bratrovi Drahoslavovi k šedesátým narozeninám. Poněkud přepracované druhé vydání bylo věnováno dceři Viole k Vánocům roku 2001. Vydání třetí bylo věnováno bratrovi Zdeňkovi v roce 2002. Vydání čtvrté a značně doplněné, v rozsahu zatím konečných 409 stran, včetně obrázků a barevných fotografií, bylo věnováno manželům Maškovým v den jejich uzavření manželství v březnu roku 2003.

*

V psaní paměti pokračuji znovu nyní, tedy v roce 2012. Rozhodl jsem se k tomu proto, že, ač si to neradi přiznáváme, všichni stárneme a bylo by žádoucí zanechat po sobě nějaký vzkaz příštím generacím naší velké rodiny. Jestli to má smysl, jestli to někdo dnes nebo v budoucnu ocení, to již nechávám na vás, milá rodino či milý čtenáři. Já budu mít dobrý pocit, že jsem tento úkol, pro mě velmi příjemný, splnil.

Je velmi obtížné si po tak dlouhé době všechno vybavit z paměti bez pomoci “pamětníků”, kteří, věřím tomu, by rádi přispěli svojí troškou k obsahu této knihy. Život je však náročný a vyburcovat všechny, aby sdíleli moje nadšení a snažení, není vůbec jednoduché. Dopředu se tedy omlouvám za nepřesnosti, nebo třeba zato, že na některé věci či události se dívám jinak, než by zasluhovaly nebo než by se na ně dívali oni.

Tím chci napovědět, že s velkou radostí přijmu i po vydání knihy různá upřesnění či další náměty na doplnění, aby případné další vydání paměti bylo více kompletní a exaktní. A budu li živ a zdrav, třeba i nahlédnu do těch metrů dokumentace a pustím se s vervou mě vlastní do dalšího, přepracovaného a rozšířeného vydání.

To co nyní předkládám ale vypadá tak, že od roku 2001, kdy jsem v podstatě tyto paměti dokončil, až do roku 2012, kdy je doplňuji, jsem, co se týče literární činnosti, lenošil. Opak je ale pravdou. K některým údobím svého života jsem se v těch letech vyjádřil samostatně v knihách: Peruánské postřehy ©2004, druhé vydání ©2008, Osm roků na Kubě ©2007, Bájně jezero Titicaca ©2010, Záhadné jezero Titicaca a Altiplano ©2010, Nosičem vody v Egyptě ©2010. V roce 2004 vyšla ve španělštině moje odborná kniha o inženýrsko-

geologickém průzkumu pro přehrady - Investigaciones Ingeniero-Geológicas para las Obras Hidráulicas. Na ni navazuje kniha „Inženýrsko-geologický průzkum pro přehrady“ ©2007, určená pro inženýrské geology, projektanty a různé instituce, zabývající se výstavbou přehrad. Spoluautorem této knihy je geofyzik Doc. RNDr. Pavel Bláha, DrSc. Po jejím úspěchu byla přeložena do angličtiny pod názvem „The Application of Engineering Geology to Dam Construction“ ©2011. K dnešnímu dni je již uvedena ve více než čtyřiceti zemích světa a uvažuje se o jejím překladu do ruštiny. Podrobnější údaje o uvedených knihách jsou na mých webových stránkách www.horsky.org nebo www.horsky.eStranky.cz, dále také na webových stránkách Českého klubu cestovatelů CKC <http://www.ckc.cz/knihy-otto-horsky.html>.

Členem Českého klubu cestovatelů jsem se stal v roce 2004 (www.ckc.cz), členem České Iberoamerické společnosti v roce 2006 a členem Občanského sdružení pro využití odkazu Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda, klubu H+Z v roce 2007 (<http://www.klubhz.blogspot.com>). Když jsem se v roce 2004 zúčastnil odborné expedice „Titicaca 2004 CZ“, vedené historikem Ivo Bartečkem, byl jsem odkázán skoro dva měsíce na tvrdé terénní poměry, noclehy v autě pod širým nebem a velmi omezené hygienické podmínky. Musel jsem absolvovat cestu dlouhou několik tisíc kilometrů, většinou ve vysokohorském terénu Kordiller, se všemi obtížemi, které s tím souvisí. Pouhé dva měsíce. A opravdu jsem se těšil, až naše posláni skončí a vrátíme se do normálního života. Tehdy jsem si uvědomil, že skoro desetileté cestování Hanzelky a Zikmunda automobilem po mnoha kontinentech světa bylo nejen úžasným dobrodružstvím, ale i opravdovým hrdinstvím.

Neměl jsem v úmyslu věnovat se znovu náročné práci spojené s koordinací a řízením průzkumných prací pro velká vodní díla. Po návratu ze Španělska v roce 1994 jsem se kromě inženýrské geologie usilovně věnoval a stále věnuji zahraničnímu obchodu, zejména se Španělskem a s některými zeměmi Latinské Ameriky. Tato činnost spojená s cestováním mě plně pohlcuje a je pro mě potěšením, splněním mých dávných představ o uplatnění získaných zkušeností s možností samostatného rozhodování bez omezujících politických vlivů předchozího režimu. Přesto jsem se nebránil úkolu převzít na sebe v roce 2010 zodpovědnost za koordinaci prací projektu vodního díla Bawanur na řece

Sirwan v Iráku, v Kurdistánu a věnuji se i nadále poradenské činnosti v inženýrské geologii.

Protože čas je neúprosný a nikdo z nás nezná dopředu svůj osud, zacházím v tomto úvodu velmi krátce i do mé dospělosti, kterou teprve, budou li tomu přát přírodní síly a všemocné okolnosti, zhodnotím v dalším díle paměti nebo v samostatných knihách. To říkám přesto, že “sudičky” mi prorokovaly dlouhý věk, a že se až v pozhnaném věku utopím na moři. Měl bych tedy doufat, že ano, že než se naplní tato sudba, ještě nějaké ty knihy napíši. Můžeme však věřit sudičkám? Prosim také, aby mi bylo odpuštěno, že nezacházím v této knize do oblasti mého soukromého života v dospělosti, neboť ten byl vždy tak složitý a náročný, ale hlavně krásný, tak naplněn zajímavými poznatky a událostmi, že by nato nestačilo pár stránek této knihy. Pokud máte zájem dozvědět se něco více o mém životě, co doposud nebylo v knihách napsáno a vydáno, pak navštivte moje webové stránky: www.horsky.eStranky.cz, nebo www.horsky.org

Otto v roce 1956.

Stařa, babička „hůlková“

Narodil jsem se 13 dubna 1938 v Prostějově. Ne v nemocnici, jak je dnes zcela běžné, ale doma. Vždy jsem si myslel, že se tak

stalo v rodinném domě na Mlýnské ulici číslo 37. Ale bylo tomu podle dochovaných svědectví jinak. Maminka prý v předstihu před mým narozením odejela do Štětovic ke své mamince, aby mě porodila za asistence porodní báby paní Benešové, naší vzdálené příbuzné. Učinila tak právě včas, neboť jsem se narodil o něco dříve, než mělo být. Prý jsem byl tak maličký a neduživý, že babička Loníková, když mě poprvé spatřila, pravila:

„Toto? Mařo, nech to umřít!“

Ale Mařa to umřít nenechala a oč více muselo to dítě bojovat o svůj život, o to bylo čilejší a vynalézavější.

Jednou, když jsem tak ležel v kolébce, se nade mnou skláněly tři sudičky. Jedna z nich pravila:

„Toto dítě se bude mít k světu, ale bude vždy trpět zlomeninami. Jinak ale má zdravý kořínek a budou se mu vyhýbat infekční choroby.“

Druhá se usmála a řekla:

„Bude to ale pěkný rošťák, co ten se za svého života navyvádí. Ale vše se vždy v dobro obrátí“.

Třetí pravila:

„Vidím, že dosáhne dobrého vzdělání a úspěchů v práci a cestování. Dosáhne uznání, ale nakonec se v pozeňnaném věku utopí“.

Moje nejranější vzpomínka je z věku asi tří let. Do oka mi vletěla žhavá jiskra. Bolelo a páliło to. Plakal jsem a tatínek mě konejšil. Vysadil mě v kuchyni na stůl a snažil se mi jiskru z oka vytáhnout.

Záhy potom se málem vyplnila předpověď jedné ze sudiček. Babička „hůlková“, tedy tak jsme nazývali maminku mého tatínka, čili moji babičku, byla se mnou u rybníka a já jako vždy, házel jsem do něj kamínky a dělal žabičky. Náhle jsem se přímo u výpustí převrátil a spadl do vody. Začal jsem se topit,

ale duchapřítomná babička mě v poslední chvíli z vody vytáhla. Ostatně by bylo nelogické, kdybych se již utopil, protože jsem ještě neměl „požehnaný věk“, jak pravila jedna ze sudiček a navíc, nebylo to moře.

Můj strýček Otto, tedy manžel sestry mého tatínka, po němž jsem dostal jméno, na mě od dětství působil dojmem moderního člověka. Nevěděl jsem, co je to být moderní, ale on se odlišoval od dalších mých strýčků, jichž bylo požehnaně. Byl vždy veselý a usměvavý, plný elánu, čistil si zuby kartáčkem, používal zubní pastu a dokonce si vyplachoval ústa jakousi vodičkou značky „kalodont“. Vše, co dělal, probouzelo moji dětskou fantazii. Obdivoval jsem nejen jeho, ale i jeho motorku „Guzzi Gambalunginu“. Dodnes je v mých představách přímo obrovská, přesahující výšku dítěte, což je dokladem toho, že dětskýma očima vidíme všechny objekty větší, než je vidí dospělý člověk.

*Vždy elegantní tetička
Anna Řehulková na dosti-
zích v Maroku, 31.1.1949.*

Častokrát jsem k němu chodil na návštěvu. Lépe řečeno za ním a jeho milovanou ženou Aničkou. Ze dvorku tři schody nahoru do „forhausu“ a první dveře doprava. Anička byla velmi krásná a milá žena a ke mně byla vždy hodná a laskavá. Nikdy se nestalo, že by pro mě neměla nějakou tu sladkost. A také měli gramofon na kliku, což v té době neměl zrovna kdekdo a melodie, které pouštěli, mě i jako malé dítě uchvacovaly. Jednou však byly dveře zavřené. Neviděl jsem

je ale nikam odcházet, museli tedy být doma, to jsem měl pod kontrolou. Skočil jsem si proto pro velký plechový hrnec, přiložil ho na dveře otevřenou stranou a dal ucho na jeho dno. Nevím, kdo mě to naučil. Uslyšel jsem, jak můj milovaný strýček říká Aničce:

„Aničko, ty můj malý holoubku, ty moje holubičko sívá.“

Byl jsem z toho celý zaražený a zmatený. Že by se moje milovaná tetička proměnila v holoubku? No to bych opravdu nechtěl, to by mi bylo líto. Navíc by se mohla babička hůlková splést a bylo by po Aničce. Dědeček totiž pěstoval holuby, ale ne ty poštovní, pěstoval je na jídlo a častokrát jsem je u nich pojídal. Mohu říci, že v babiččině úpravě to byla opravdová pochoutka. Ale

*Milan a Otto na dvorku
v Mlýnské ulici, 1942.*

představa, že by mě pohostili Aničkou mě opravdu vyděsila. Plný obav jsem si nakonec dodal odvahy a zaklepal na dvěře. Otevřela mi laskavá tetička Anička a tedy žádný holoubek. To mě opravdu uklidnilo, neboť kam bych potom chodil na sladkosti a obdivovat ten gramofon na kliku.

Z dětských let mám ještě na strýčka Ottu vzpomínku, jak se hadicí zcela svlečený sprchuje studenou vodou na dvorku. A ještě pozdější, jak kope na zahradě díru pro kryt pro případ bombardování. Bližil se konec války a v případě leteckého náletu jsme se v něm měli všichni schovat. Ten kryt tam byl ještě dlouho po

skončení války a tak se na něj dobře pamatuji, neboť jsem se v něm často schovával před dědečkem, když mě honil po zahradě.

Jen co mě maminka odkojila, stal se ze mě velký „mlsoun“. To ale právě začala druhá světová válka a vše bylo na přiděl. Ale kdo by mlsoun nebyl. To byli i moji dva starší bratři Milan a Jenda. A tak když chtěli moji porci nějaké dobroty, dělali prsty, jako že mi do jídla sypou jed. Smrti jsem se jako dítě strašně bál. Takže to byl s jídlem konec a moji bratři se na to ihned vrhli a všechno mi snědli. Já jsem potom plakal a prosil je, kdybych přece jenom umřel, ať mě v hrobečku nepřikrývají jehličím. To by mě totiž píchalo.

Jindy zase, když maminka rozdala dětem jídlo a bylo to něco co mi chutnalo, spustil jsem moldánky a nebyl jsem k utišení.

„Pročpak pláčeš, Otičku?“ Zeptala se maminka.

Bé, bé, natahoval jsem moldánky, Milan dostal víc, a Jenda také dostal víc. Já chci jejich talíř.

Ale moji starší bratři byli vynalézaví a vždy použili již ten vyzkoušený a osvědčený trik. Nasypali si do svého jídla „jed“, tedy dělali, jako že tam něco sypou, a jejich porci jsem již nechtěl. Situace byla zachráněna a já s uspokojením snědl svoji porci a čekal jsem, kdy na bratry začne působit jed.

Dědeček František Zatloukal a babička Marie, rozená Krampolová.

Foto 4 května 1957.

venkovních stěnách se plazila vinná réva. Za dvorkem byla zahrádka, v mých dětských očích velká zahrada, plná různých tajů. Byl to můj první indiánský výběh. Neboť od útlého věku jsem si rád hrál na „indiány“. Až dospěji, budu indiánem. To bylo vždy moje velké přání, moje tužba. Dědeček však pro ni a moje hrátky neměl moc pochopení. Vždy mě honil po zahradě, házel po mě čepicí a křičel:

„Krucí, Laudon, patalión“ .

A když mě náhodou „ulovil“, chytil mě za obě uši, vytáhl do výšky a pravitl:

„Vidíš Holomóc?“

Viděl jsem sice všechny svaté, ale raději jsem dělal, že vidím Holomóc, aby mě dědeček spustil dolů. Proto mám tak uši vytahané.

Někdy, to když dědeček byl hodně našťvaný, dokonce na mě křičel i „škarbalión“. Ale botami po mě neházel, protože jich měl málo..

Mezi bytem dědečka a babičky a záchodem byly také kůlny. Některé sloužily na uhlí a dřevo, jiné na nářadí. Tatínek mnohokrát vyprávěl historky, jak v těchto kůlnách zápasil s potkány. Mě to vždy připadalo, že šlo o nerovný boj a tatínka málem sežrali. Proto byl tatínek vždy v mých očích nevýslovný hrdina.

Nevím proč, ale jako dítě jsem se bál psů a leteckého náletu. Když jsem na Mlýnské ulici, která byla eldorádem mých dětských her, spatřil psa, utíkal jsem domů, co mi síly stačily. Dodnes mám před očima, jak za mnou běží buď

Dědečka Františka, který bydlel s babičkou „hůlkovou“ v rohu na dvorku, jsem velmi miloval. Byl to hotový „Rakušák“, připomínal mě vždy císaře Františka Josefa. Viděl jsem císaře na nějaké fotografii a ta podobnost dodávala mému dědečkovi aureolu velké důstojnosti. Jen nebydlel v zámku, ale v malé kuchyňce a ložnici, záchod byl dřevěný a muselo se do něj chodit přes dvorek. Zadní část záchodu sloužila jako kůlna a po

lev nebo bernardýn. Stačil jsem doběhnout do „forhausu“, jako střela jsem přeletěl ty tři schody co vedly na dvorek a spadl na kanál pod nimi. Maminka uslyšela srdcervoucí řev. Když přiběhla na dvorek, ležel jsem na kanálu, na mě ten bernardýn a olizovat mi hlavu. Zřejmě si chtěl se mnou hrát, ale já se bál, že mě sežere. Takový jsem byl strašpytel. A když bombardovali prostějovské letiště, to jsem byl zase již o něco větší, ale stále maličký, vlezl jsem v kuchyni pod stůl v naději, že tam se mi nemůže nic zlého přihodit.

Úplnou pokladnicí historek o mém dětství byla teta Broňa z Hněvotína, tedy sestra mé maminky. Tenkrát za války bydlela občas v Prostějově u mých rodičů jako pomocnice v domácnosti. Ale většinou bydlela se svou matkou, tedy mojí milovanou babičkou, v rodném domku ve Štětovicích. No kde by také jinde bydlela, když ještě nebyla dospělá. Její historky o tom, co se mnou pro-

Babička Loniková, rozená Jančíková a teta Broňa.

váděla když jsem byl ještě v kočárku, se staly rodinnou legendou a když je vypravovala, všechny děti a později i vnučata poslouchaly s otevřenými ústy a se zatajeným dechem. Nejen proto, že i teta Broňa byla pěkný výlupek, ale i proto, že tyto krásné časy plné čarokrásných dobrodružství jsou již nenávratnou minulostí. Dnešní děti podobná dobrodružství neprožívají. Ale nejen jako malé dítě v kočárku, i později se mi staly Štětovice domovem. Protože jsem měl panický strach z hukotu bombardérů a děsily mě výbuchy bomb, což jsem zažil a vnímal, když bombardovali prostějovské letiště,

odvezla mě maminka z Prostějova do Štětovic, kde přece jen bylo klidněji. A Broňa opět se mnou tropila hlouposti. A tak jsem ji v posledním roce minulého století navštívil, abych si vyslechl pár historek. A byly u toho děti a vnučata a všichni poslouchali a ani nedutali:

No jéjej, Otíčku, s Tebó bela taková sranda. To když jsi byl ještě v kočárko, tak jsme se s děvčaty z vesnice načernile sazema a pak jsem dostala nápad. Vetáhla sem tě z kočárko a i tebe celého načernila. Vepadal si jako opravdové

černóšek. Pak jsem tě dala zpátky do kočárko a vozile sme tě po vesnici a všem okazovaly. My černé, ty černý, no nikdo tomu nechtěl věřit. Jedna naše známá, Božena Krbálová, ona tak šepkala, se zděšeně požívala do kočárko a pravela:

„Podíváte se ve švině, jak Otiček vepadá. Až přende matka, tak vám dá.“

Když se matka vrátila z pole, tedy vlastně ne moje matka, ale matka mojí matky, tedy moje milovaná babička Loníková, nemohla vyjít z údivu. Podívala se prý na Otíčka a řekla:

„Ve švině, co ste to z Otíčka odělale?“

„Nic sme neodělale, me sme si jenom hrály na čerty“

Tak mě potom Broňa strčila do strouhy a celého umyla. Voda byla ledová a prý jsem řval jako opravdový čert.

Když jsem byl o něco větší, to již na mě zkoušela i ten jed, jako to dělali moji starší bratři, když měli hlad a chtěli se zmocnit mého sousta. Ona to ale nedělala proto, chtěla se jen bavit, měla z toho vždy velkou legraci. A tak dala na stůl jakýsi sáček hned vedle mého hrníčku kávy. Ihned mě to bylo podezřelé.

„Teto Broňo, co to je na tom stole?“

„No přece jed na myše“ .

A otevřela sáček a dělala, jako že mi ten jed nasypala do kávy, tedy do cigorky s mlékem. Začal jsem strašně ječet, že se otrávím, a že to jíst nebudu. A že chci její hrníček kávy.

„Ale tam je taky jed na myše.“

Tak chci třetí, nebo čtvrtý hrníček.

„Ale všade je jed na myše“ .

Tak chci pátý hrníček.

Broňa se strašně naštvála a zakřičela:

„Poleb mě prdel, te šviňo, a žer!“

Taková byla teta Broňa a takový jsem byl já. Když potom chtěla mít klid, udělala mi smažená vajíčka, ty jsem měl od útlého věku velmi rád. Potom mě navlékla do dědečkova kabátu a strčila do vozičku. Tam jsem velmi rád spával. Ihned potom jsem usnul.

*Co se v mládí naučíš.....
Prázdniny v Charvátcech, 1942.*

Kousek od Štětovic jsou Charváty, a tam zase bydlela moje tetička Božena Chylová. To byla starší sestra mé maminky. Ono jich bylo vlastně šest sester a žádný bratříček. Moje maminka se narodila jako druhá. No a teta Boža, jak jsme jí říkali, mě doslovně milovala. Byl jsem její nejmilejší chlapeček a mazlíček. Do Charvát jezdil často i starší bratr Milan a kamarádil s dcerou tety Boži, s o něco starší Libuškou. Jednou, o mnoho let později, jsem zaslechl, jak se teta Boža bavila s mojí maminkou na téma, že by bylo nejlepší, kdyby si Milánek Libušku vzal za ženu.

Ale to jsem z toho ještě neměl rozum, že by to bylo asi krvesmilství.

V roce 1942 byl Milánek u tety Boži sám na prázdninách. Když si jela maminka z Prostějova pro něho, aby mohl nastoupit v září do školy, vzala mě s sebou. Teta Boža vykládala, že Milánek po celých čtrnáct dnů „žebrouil“, že chce sodovku. To nebylo jako dnes, sodovka neboli ochucená sodová voda byla tehdy velkou vzácností. Teta mu toto přání nesplnila, buď z ekonomických důvodů, nebo protože prostě nechtěla, a tak Milánek, chudák malý, musel pít jen vodu ze studny. Voda to asi nebyla moc chutná, když si dnes uvědomím, že hned vedle studny bylo páchnoucí hnojiště. Nebylo to ale nic zvláštního, v té době se lidé otázkami závadnosti vody moc nezabývali a byli přivykli na to, co od dětství pili. Ale jen jsem přijel já, hned první otázka byla:

„Tak co si dáš, Otíčku? Chceš sodovečku, nebo malinovku? My ti dáme vše, co budeš chtít. No tak, řekni, co bys chtěl nejraději?“

A před Milánkem mě napájeli těmi dobrotami a já z toho neměl rozum, že on by se

také rád napil, a že musel, chudák malý, celých čtrnáct dní pít jen vodu. A asi tady začaly ty šarvátky mezi mnou a mými staršími bratry. Proto mi do jídla „sypali jed“ a dělali i jiné schválnosti.

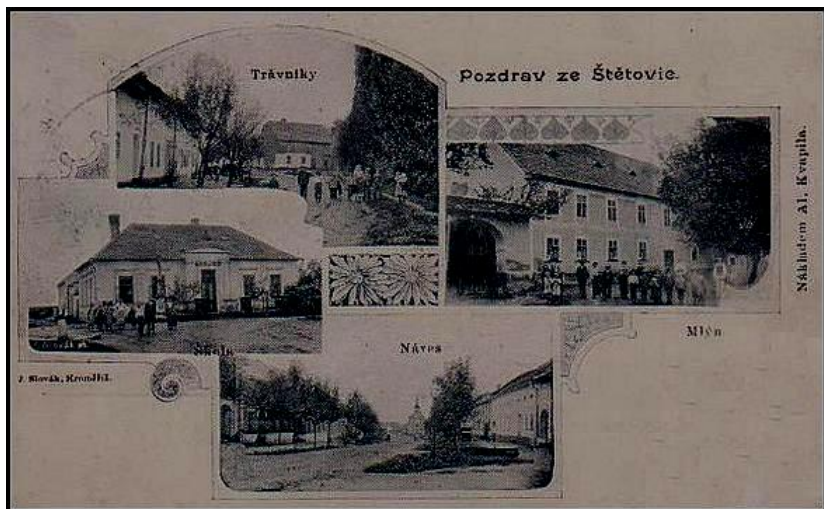
Více vzpomínek z raného dětství mám na pobyt na venkově u babičky Loníkové a u tetičky Boži, než na Prostějov, mé rodiště. Ještě se potom na venkov vrátíme. Ale jedna vzpomínka z Prostějova je obzvláště živá. To když jsem si hrál s dětmi a s bratry na ulici a najednou se z Vodní ulice vynořil džíp a v něm nějací vojáci a německý důstojník. Neměl jsem nic jiného na práci, než vzít kámen a trefit jím přímo toho důstojníka. Auto zastavilo, vojáci vyskákali a zfackovali mého staršího bratra Milana. Potom si nechali zavolat mého tatínka. Když to vezmu dnes tak, že byla německá okupace a mohli to považovat za provokaci, jde mi mráz po zádech. A tak mě rodiče raději znovu odvezli k babičce do Štětovic, abych snad neprovedl zase nějakou nebezpečnou lumpárnu. To již byly poslední záchvěvy války, ale tím horší, neboť její ozvěny zasáhly i tuto malebnou vesnici.

Rodinný dům na Mlýnské ulici v Prostějově v roce 1938.

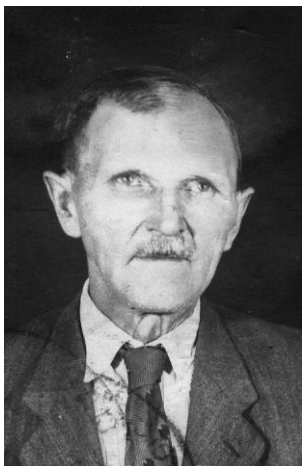

U Loníkových v roce 1942. Zleva: Děda Robert, babička Marie, teta Boža, teta Draha a její manžel Lolín držící Otička, maminka, tatínek, dole děti Liba Chylová, Milan a Jenda.

Pohlednice ze Štětovic z roku 1909.

2 - VENKOVSKÁ DOBRODRUŽSTVÍ A KONEC VÁLKY

*Dědeček Robert Loník,
narozen v roce 1980,
zemřel 26.1.1957.*

Psal se rok 1944 a prožíval jsem neobvyklá venkovská dobrodružství. Babička Loníková byla strašně hodná a milující žena. Asi proto, že mě chtěla nechat „umřít“ po mém narození, milovala mě „mateřskou“ láskou. Chaloupka u potoka na konci vesnice byla malá a tak jsem spával v jedné posteli s babičkou pod velkou peřinou z husího peří. Povlečení bylo typicky venkovské, barevné a proužkované. Nespali jsme na madraci, ale na „strožoku“, což byla matrace naplněná slámou. Strožok krásně voněl obilím, leželo se na něm velmi pohodlně a po vyspání jsem

se vždy probudil s pocitem svěžesti.

Babička chodila brzy ráno s dědečkem Robertem na pole. On byl sice obuvník, ale na poli ráno babičce pomáhal, zatímco jeho dva obuvnickí učedníci, neboli tovaryši, byli již zapřažení do obuvnické práce. Vykonávali většinou rutinní a snazší práce a souběžně získávali vedle profesionálního obuvníka, dědečka Roberta, potřebné znalosti pro budoucí samostatnou živnost. Dědeček jim za jejich práci nic neplatil a ani oni jemu neplatili za výuku řemesla. Měli však zdarma ubytování, spali v seně na půdě a byli dobře živeni. Vzpomínám si, jak babička komentovala jejich velkou chuť k jídlu. Třeba řekla: „Představ si, Otíčku, ten Francek dnes na snídání sežral deset vajec!“

Moje teta Bronica, nejmladší sestra mé maminky, byla v době mého druhého pobytu na venkově v Prostějově. Vypomáhala mé mamince s domácností a s dětmi. Vždyť v bytě na Mlýnské ulici bylo stále „veselo“. A to i bez zlobivého Otíčka. Milánek měl již deset roků, Jeníček osm, Drahošek teprve tři roky a Zdeněček se právě v květnu narodil. U babičky ve Štětovicích mě

*Moje milovaná babička
Loníková ze Štětovic.*

neměl nikdo pod dohledem. V domečku, který se z jedné strany nacházel hned u potoka, nebo řekněme u strouhy, mě častokrát nechávali samotného. Když babička s dědečkem brzy ráno odcházeli na pole, ležel jsem ve vyhřáté a voňavé posteli a předstíral, že hluboce spím. Jen co však odešli, nastalo pro mě opravdové „eldorado“. Pes, kočky, kráva, husy a kačeny, samozřejmě i slepice a koza. A hned vedle babiččina domu byla kovářská dílna s výhní. Rád jsem tam chodil a pozoroval, jak kovář a jeho pomocník vhání do ohně měchem vzduch, rozpalují železné pruty a dělají z nich podkovy a po-

tom je na kovadlince kují do správného tvaru. Také sami vyráběli hřebíky, jimiž upevňovali hotové podkovy na kopyta koní, což byl ještě větší zážitek. Bez této kovářské dílny by se neobešla zdejší zemědělská výroba. Ale oba kováři byli tak šikovní, že vyráběli i předměty denní potřeby, jako zámky, petlice a dokonce i srpy a lopaty. Tam jsem se seznámil s jedním německým chlapečkem. V jednotřídce jsme měli i němčinu a tak jsem se s ním domluvil. Ostatně, děti se vždycky domluví. Dodnes si ho pamatuji, jak řve na celé kolo: „Maus, maus!“, a plný strachu před myšičkou utíkal.

Můj dědeček Robert byl hubený a nevysoké postavy. Připadal mi jako uschlý strom, na němž roste to nejsladší ovoce, nebo jako pytel dobroty. Choval se krásně i ke svým tovaryšům. Ke konci války již nebyli tak žraví, jak o nich babička častokrát vykládala. Slepice prý měly co dělat, aby se tovaryši najedli. Dědeček mě měl moc rád, a protože se jako voják Rakousko-Uherské armády zúčastnil v letech 1917 až 1918 velké bitvy proti Italům a Spojencům v Benátsku na Piavě, se zvláštní oblibou mi vykládal historiky z první světové války. Obzvláště mě zaujalo, že jednou bomba vyhodila do vzduchu domek, ve kterém spal a on z něho vyletěl i s postelí a zůstal živ a zdráv. Ale kromě toho povídání se o mě nestaral a starostlivost nechával na babičce.

Na okraji vesnice se nacházelo eldorádo našich dětských her a klukovin. Vlevo je domek Loníkových, vedle něj vpravo v proluce bývalá kovárna a vedle ní jednoposchod'ový domek Vláčilových, našich vzdálených příbuzných.

Častokrát jsem chodil s kamarády za humna, což bylo prostředí vesnice za stodolami venkovských usedlostí. Tam na nás nebylo vidět a jako děti jsme si mohli dělat, co jsme chtěli. Nejraději jsme ale dělali „fakule“, neboli hořící pochodně. K jejich výrobě ovšem bylo zapotřebí mít dlouhé svíce. Protože za války bylo vše na přiděl a elektrický proud večer vypínali kvůli leteckým náletům, babička šetřila doma jako svátost asi čtyřicet centimetrů dlouhé kostelní svíce. A protože jsem měl svíce, základní to prostředek pro výrobu fakulí, neboť jsem je babičce vzal, stal jsem se mezi venkovskými chlapci velmi váženou a respektovanou osobou. Babička to brzy odhalila, ty moje malé loupeže, ale nic mi neřekla. Vlastně ano, řekla:

„Otíčku, tam v tom „kostnu“ je šuplíček a v tom šuplíčku penízky. Kdykoliv budeš mít chuť na něco dobrého, sladkého, tak si z toho šuplíčku vezmi pár grošů a zajdi si do kvelbu.“

A tak jsem do „kvelbu“ častokrát chodíval. Prodavač si mě velmi oblíbil, vždy mi nějaké to cukrátko do papírového kornoutku z novin přidal a jako městské dítě z Prostějova mě považoval za mimořádného zákazníka. Díky mé

milované babičce se ze mě stal ještě větší „mlsounek“ a tímto názvem mě sourozenci potom častokrát častovali.

Moje babička mě dopřávala volnosti i ve večerních hodinách. Scházel jsem se s venkovskými chlapci vždy někde na smluveném místě a při zapálených loučích jsme si vykládali neuvěřitelné historky. Třeba tu, že ve vesnici jeden žid má hned u vchodu tajné propadliště, do něhož návštěvník spadne a napíchně se na bodce. On se potom živí jejich krví. Podobných historek, při nichž jsme se třepali hrůzou, jsme měli více.

Ale nebyla během mého venkovského pobytu vždy pohoda, zažil jsem i venkovské rvačky. Svoje privilegované postavení v tlupě dětí jsem si musel zasloužit. A tak si na mě jednou počíhal jeden venkovský spratek. Protože byl starší a silnější, utekl jsem raději před ním, přeskočil vrata naší chaloupky a pod ochranou našeho velkého hafana jsem házel na spratka kamení. Ten to opětoval, ale přelézt plot se neodvážil. Všechna domácí zvířata byla mými kamarády a asi by mě v této bryndě nenechala.

Zvláštní kapitolou mého dětství byla venkovská jednotřídka. Začal jsem do ní chodit ve Štětovicích dne 5 září 1944. Protože jsem byl městské a tedy privilegované dítě, měl jsem stále ze všech předmětů jedničku. Ale možná to bylo i proto, že tatínek občas obdaroval pana řidičího učitele nějakou tou látkou od pana Rolného. Tenkrát se dávala v prvním pololetí v první třídě jedna známka ze všech předmětů dohromady a ještě existovala i šestka. Bylo nás ve třídě asi dvacet a pan řidičí učitel měl na starosti výuku od první do čtvrté třídy. No to si můžete představit, jak asi vypadala výuka, když v jedné třídě seděli prvňáčci až čtvrtáci. Hned vedle školy, což byla spíše jedna velká místnost ve veřejné budově, byla také pošta, koloniál, nebo jak říkala moje babička, „kvelb“, kde jsem si každý den kupoval za penízky ze šuplíčku ta cukrátku.

Rodiče asi pochopili, že s výukou na venkově je to nějak povážlivé. Proto si pro mě přijeli a začátkem listopadu 1944 jsem nastoupil do „Pětitřídní obecné školy chlapecké“ na Palackého ulici v Prostějově. Na starost mě dostala paní učitelka Patočková. Ta ze mě byla na větvi. Z obecné školy ze Štětovic jsem si odnesl pouze špatné návyky. Neuměl jsem číst písmenka, ani počítat do deseti, ani malovat čáry a kolečka, ani se chovat. Navíc jsem se skamarádil s jejím synem a chodili jsme spolu za školu. Nejvíc nás lákalo letiště, neboť tam měli ve velkých sudech bakelitové modely všech existujících typů bojových letadel.

POZDRAV ze ŠTĚTOVIC

Štětovice v roce 1929. Vlevo nahoře je „kvelb“, vpravo moje jednotřídka.

Modely asi sloužily vojákům pro výuku. Bylo hrdostí každého kluka je mít a kdo měl větší sbírku, stoupl ve vážnosti. Také jsme se tam dostali k tyčinkám střelného prachu. Byly narůžovělé, krásně voněly a tvarem vypadaly jako slámka na pití limonády. Brzy jsem přišel na nápad, že se z nich dají vyrábět rakety. Zabalil jsem vždycky několik slámek do kornoutu z novin, na jednom konci jsem kornout zapálil a ten létal jako zběsilý od zdi ke zdi. Když dohořel a skončil svůj let, zůstaly na zdi tmavé čáry. Naštěstí v místnosti nebylo nic hořlavého, protože byla vyklizena kvůli blížícímu se malování bytu.

Černý střelný prach jsme také snadno získávali z nábojů, kterých bylo na letišti ve skladu dostatek. Jako malé děti jsme nebyli podezřelí a nikdo nás nehlídal a místní německá posádka si nás dokonce jako milé chlapce oblíbila. Takto získaný střelný prach jsme nasypali do dutého klíče a ten zapáli kovou tyčinkou. Potom se dal klíček na provázek, to se roztočilo a praštilo se s tím o stěnu nebo o zemi. Rána to byla vždy obrovská. Naše výlety na letiště byly nebezpečné, neboť ještě byla válka, ale němečtí vojáci, jak jsem se již zmínil, měli pro nás pochopení. Asi proto, že měli doma také malé děti a již dlouho je neviděli. Také již tušili, že válku prohrají a brzy všechno skončí.

Proto nám rádi dávali jak ta bakelitová letadélka, tak střelný prach. Slušně vybavené skladiště střelného prachu jsem měl doma pod vlastní postelí. Naštěstí na to maminka nikdy nepřišla a ještě větší štěstí bylo , že nedošlo k výbuchu.

Třídní paní učitelka Patočková brzy odhalila, že chodím s jejím synem za školu. Sdělila to mým rodičům a dostal jsem za to výprask, ale to nebylo to hlavní. Přišel konec pololetí a paní učitelka mě chtěla dát šestku ze všech předmětů, protože jsem opravdu nic neuměl a neměl jsem ani moc velký zájem se to základní doučit. Tatínek ji však uprosil, aby mi dala ze všech předmětů jenom čtyřku. Co ho to stálo, to opravdu nevím. Můj nezájem o školní docházku svedl na můj strach ze psů, který mě nedovoľoval chodit do školy, protože nějaký ten pes na ulici byl vždy a já se vrátil buď domů nebo jsem šel za školu. Za školou jsem se ale psa nebál, ani bombardování. Syn paní učitelky Patočkové mě vždy čekal na smluveném místě.

Já si ale myslím, že chození za školu nebylo nic tak zlého a neodpuštitelného. Více než škola mě lákala vůně střelného prachu a příroda. Na chození do školy jsem asi ještě nebyl vyzrálý. To se prý někdy stává.

Přešla tuhá zima a blížil se konec války. Letecké nálety byly stále častější, neboť Němci se chystali na poslední odpor proti postupujícím sovětským hordám. Proto mě maminka omluvila ze školy a poslední dny války jsme opět strávili na venkově ve Štětovicích. I zde se však již válčilo, jen letecké nálety nebyly soustředěné, neboť zde nebylo nic z vojenského hlediska důležitého. Přesto se muselo na noc vypínat osvětlení, abychom se nestali pro bombardéry viditelným terčem.

Jednou v noci spadla bomba na sousední barák a ráno jsme našli jen ruiny. Tedy ne vedle babiččina domku. To jsme již přežívali všichni v podzemním krytu u jednoho místního statkáře. Na nádvoří statku byli ve dne v noci němečtí vojáci ve zbrani. Vzpomínám si, že tam měli i kulometry a protiletadlová děla. Byli na mě moc hodní. V pytli na brambory měli hroudy spečených „cumlacích“ karamelů a vždy mi hroudu usekli a darovali. Prý jim toho vozili celé vagóny, aby měli co cumlat, když jinak žádné radosti neměli.

I když jsem byl malý chlapec, uvažoval jsem již o tom, proč lidé mezi sebou válčí a přál jsem si, aby ten cirkus konečně skončil. Nemohl jsem samozřejmě pochopit, proč chce někdo zahnat ty německé vojáčky, když mě krmili slad-

Vojáci vtrhli i do spižírny a dožadovali se zavařeného ovoce.

přispěl ke skončení války.

Potom však přišly do Štětovic kolony otrhaných rumunských vojáků s koňmi a povozy a Němce z vesnice vyhnali. Ale ani to vlastně nebylo zapotřebí, protože oni sami rychle pochopili, že je zle a raději včas ustoupili. Když se k nám do Štětovic dostaly sovětské hordy, byla to ještě větší pohroma, než ty kolony otrhaných a vyhladovělých Rumunů. Vzpomínám si, jak do naší chaloupky vtrhli vojáci s šikmýma očima a začali křičet, že chtějí ovoce zavařené ve sklenicích. Asi to někde viděli a zachutnalo jim to. Babička však zavařené ovoce neměla. Nevěřili tomu a začali prohledávat celý domeček. Najednou našli kdesi v almaře pětilitrové sklenice s rajčaty a řvali ještě víc, že jim babička lhala a začali šermoval puškami. Ihned to otevřeli a sežrali a babičce dál vyhrožovali. Potom se osopili na dědečka a s rozkazem „davaj časy“ mu strhli hodinky z předloktí. Všiml jsem si, že jeden voják měl na ruce navlečeno alespoň osmero náramkových hodinek. Po vesnici se vykládala historka, že jeden voják měl ve vaku na zádech několik ukradených budíků a uháněl po návsi na jízdním kole, které také někde ukradl, nebo řekněme, vzal si to jako válečnou náhradu za osvobození. Když jeden z budíků začal zvonit, strašně se polekal, spadl z kola, shodil budík na zem a toho čerta v pytlí raději rozstřílel na kusy. Nejhorším zážitkem pro mě ovšem bylo, když mi sebrali můj námořnický obleček, jímž jsem se lišil ve vesnici od všech kluků a byl jsem na něj patřičně hrdý. Nevím, k čemu jim to mohlo být dobré, když jsem byl tak maličký. V duchu jsem si říkal, že asi mají i malé vojáky a některý z nich si ho obleče. Později se k nám do chalupy dostavil nějaký sovětský důstojník a

kostmi. Jednou večer jsem před spaním pohlížel na tmavou oblohu, bez odlesků světla, neboť svícení, jak jsem již uvedl, bylo kvůli bombardování přísně zakázáno. V duchu jsem si řekl: Jestli teď uvidím padající hvězdu, jak jsem tenkrát nazýval letící meteorit, válka skončí. V ten okamžik mého zamyšlení jsem uviděl padající hvězdu. Dodnes si myslím, že jsem významným způsobem

omlouval se za všechno zlé, co se předtím přihodilo. On za to prý nemůže, ti vojáci nikdy nic v životě neměli, ba ani nic podobného neviděli, tak brali všechno, i když jim to k ničemu nebylo.

Začátkem května všechno skončilo a vrátil jsem se s celou rodinou do Prostějova. Dědeček někde ve vesnici vypůjčil žebříňák, což byl povoz na dřevěném podvozku, na kterém byly po obou stranách umístěny žebřiny a měl dřevěná loukoťová kola. Zapřáhli jsme koně, naložili na žebříňák peřiny a všechno, co jsme ke konci války odvezli na venkov, a vraceli se domů. Tato cesta na mě zanechala hluboký dojem. Dodnes před sebou vidím úzké polní cesty mezi lány vonícího ještě nízkého zrajícího obilí. Připadal jsem si jako kočovné dítě přírody, vracející se do nového domova. Byl to ovšem domov staronový, v němž jsem pouze poslední dny války jen málo přebýval.

Na konci ulice ve Štětovicích dům Loníkových. Nízká budova vpravo kovářna, která vždy probouzela moji dětskou fantasií ohňů pekelných.